

Vergaderjaar 1987-1988

18 964

Nadere regeling van de omgang in verband met scheiding

Nr. 17

BRIEF VAN DE MINISTER EN VAN DE STAATSSECRETARIS VAN JUSTITIE

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

's-Gravenhage, 5 februari 1988

In verband met de informele rechtsingang van het kind en de daarover ingediende amendementen van het lid Haas-Berger en het lid Soutendijk-van Appeldoorn (Tweede Kamer, 18 964, nrs. 11, 12 en 16) willen wij nog enige opmerkingen naar voren brengen.

Wij gaan hier niet meer in op de reedsesignaleerde bezwaren tegen een eigen rechtsingang voor het kind. Verwezen zij naar hetgeen tijdens de mondelinge behandeling van dit wetsvoorstel hierover door de tweede ondergetekende is opgemerkt (Handelingen, Tweede Kamer 20 januari 1988, pagina 38-2132, linkerkolom en de pagina's 38-2142 en 2143). Het gaat ons nu om een analyse van de informele rechtsingang, zoals die zijn grondslag vindt in de bovengenoemde amendementen van het lid Haas-Berger.

Toen op 2 april 1981 door de toenmalige Minister van Justitie een nota van wijziging werd ingediend betreffende onder andere de informele rechtsingang bij het op 30 mei 1985 ingetrokken wetsvoorstel houdende herziening van het scheidingsprocesrecht en het omgangsrecht in verband met scheiding (kamerstukken 15 638, nr. 51), heeft dit niet tot een uitgebreide gedachtenwisseling over en analyse van de juridische consequenties van dit voorstel geleid. Bij het opstellen van het onderhavige wetsvoorstel is niet van de gedachte uitgegaan dat het kind een eigen rechtsingang moet hebben, zodat ook in dit verband geen zodanige analyse heeft plaatsgevonden.

De eigen rechtsingang, zoals voorgesteld in het amendement op stuk nr. 11, wordt gekenmerkt door het feit dat iedere minderjarige op volstrekt informele wijze de rechter kan doen blijken dat hij of zij een omgangsregeling gestart, gewijzigd of beëindigd wil zien. Dit kan bij voorbeeld geschieden door middel van een telefoontje of een eenvoudig briefje. Ook zou de minderjarige de rechter te spreken kunnen vragen. Het spreekt vanzelf dat, ten einde deze wens van het kind een zo zorgvuldig mogelijke behandeling te kunnen geven, de rechter het kind voor een gesprek zal doen oproepen. Naar aanleiding van een dergelijk gesprek zal de rechter moeten overwegen of hij voornemens is ambtshalve over de

omgang in het concrete geval een beschikking te geven dan wel of hij dat niet zal doen.

1. De rechter is voornemens ambtshalve een beschikking te geven

In dit geval zijn, gelet op het bepaalde in artikel 429a van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering, de procedureregels van de Twaalfde Titel van het Eerste Boek van dit Wetboek van toepassing, voor zover niet anders is bepaald in de Zevende Titel van het Derde Boek van dit Wetboek. Ingevolge het in deze Zevende Titel bepaalde moet de rechter de ouders en eventueel de derde-voogd en toezienend voogd en de raad voor de kindbescherming oproepen tot verhoor (artikelen 902 en 902a Rv.). Het is niet ondenkbaar dat in meer gecompliceerde gevallen er aanleiding bestaat tot het uitbrengen van een schriftelijk advies door de raad. Uiteraard is van toepassing artikel 429h Rv., waarin is bepaald dat iedere belanghebbende, in casu de ouders, tot de behandeling, of indien de rechter dit toestaat in de loop van de behandeling, een verweerschrift kan indienen. Dit verweerschrift kan een afzonderlijk verzoek betreffende de omgang bevatten. Op een dergelijk verzoek kan worden gereageerd door de andere belanghebbenden, wat de minderjarige betreft tijdens het verhoor ingevolge het bepaalde in artikel 902b Rv. Van de behandeling moet een proces-verbaal worden opgemaakt (artikel 429g, derde lid, Rv.). Uit het voorgaande blijkt dat ingeval de rechter voornemens is ambtshalve te beschikken, er in de regel twee keer een mondeling contact is tussen de rechter en een of meer van de bij de zaak betrokkenen, namelijk eerst tijdens het informele gesprek met de minderjarige en vervolgens tijdens de behandeling als bedoeld in artikel 429f Rv.

2. De rechter is van oordeel dat er geen aanleiding is om ambtshalve te beslissen

In het geval dat de rechter na het gesprek met de minderjarige van oordeel is dat er geen aanleiding bestaat om ambtshalve te beslissen, kan hij het kind hiervan mondeling dan wel schriftelijk op de hoogte stellen. De vraag rijst of een zodanige schriftelijke mededeling het karakter van een «beschikking» heeft. Een beschikking zal in ieder geval gemotiveerd moeten zijn (artikel 429k, tweede lid, Rv.). Aangenomen kan worden dat alleen een schriftelijke beslissing een eindbeschikking kan zijn in de zin van de Twaalfde Titel van het Eerste Boek van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering (zie ook de losbladige editie Burgerlijke Rechtsvordering, aantekening 11 ad artikel 429k). Verdere vormvereisten bevat het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering in dit opzicht niet. Dit zou kunnen betekenen dat de in briefvorm gestelde mededeling aan de minderjarige als een beschikking zou kunnen worden beschouwd en dat van een zodanige beslissing hoger beroep openstaat. Het moge duidelijk zijn dat er over dit punt niet voldoende zekerheid bestaat. Literatuur noch jurisprudentie geven hierover uitsluitel. Dit zal in de praktijk tot problemen en procedures (wellicht tot in hoogste instantie) aanleiding kunnen geven.

De hoger-beroepsprocedure, alsmede de cassatieprocedure volgen de normale weg. Dit betekent in het licht van het amendement op stuk nr. 12 onder andere dat de minderjarige zelf hoger beroep en cassatie kan instellen en in de procedure door een procureur vertegenwoordigd moet worden.

Geconcludeerd dient te worden dat het informele karakter van de procedure die eindigt met een ambtshalve beschikking, uitsluitend op de aanvraag betrekking heeft. Het vervolg, in eerste instantie en in hoger beroep en cassatie, is aan de normale procedureregels onderworpen en kan dus volstrekt geen informeel karakter dragen. Wij menen na deze nadere analyse dat aanvaarding van de genoemde amendementen tot

een aanmerkelijke vergroting van de werklast van de rechterlijke macht leidt en achten dit niet verantwoord.

Als gevolg van het bovenstaande handhaven wij onze bezwaren met nog meer klem.

De Minister van Justitie,
F. Korthals Altes

De Staatssecretaris van Justitie,
V. N. M. Korte-van Hemel